

УДК 330.341.1:338.2:338.45
DOI: 10.31732/2663-2209-2025-77-405-412

ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Дмитро Полтавський

Аспірант кафедри управлінських технологій, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна, e-mail: PoltavskiyDO@krok.edu.ua, ORCID:https://orcid.org/0009-0004-6560-4486

DETERMINATION OF DIRECTIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

Dmytro Poltavskiy

Postgraduate student of the Management Technologies Department, «KROK» University, Kyiv, Ukraine, e-mail: PoltavskiyDO@krok.edu.ua, ORCID:https://orcid.org/0009-0004-6560-4486

Анотація. У статті досліджено питання обґрунтування напрямів інноваційного розвитку підприємств в умовах євроінтеграції.

Актуальність теми проведеного дослідження обумовлена тим, що Україна, обравши шлях до Європейського Союзу визначила для себе вектори розвитку спрямовані на євроінтеграцію країни, її економіки, суспільної, політичної та науково-технічної сфери. Обрання напрямку інноваційного розвитку визначається можливостями підприємства та наявністю ресурсів, і в першу чергу інвестиційних, фінансових, необхідних для впровадження інновацій і очікуваної ефективності, яку може отримати підприємство від їх реалізації. Проте, від обраних напрямів та їх обґрунтування залежить можливість досягнення підприємством стратегічних цілей, ефективність отриманих результатів та забезпечення інноваційного розвитку загалом.

Метою статті є обґрунтування напрямів інноваційного розвитку підприємств в умовах євроінтеграції. Методологічною основою дослідження стали методи аналізу та синтезу, спостереження, порівняння; системний підхід, процесний, комплексний, функціональний, логічно-діалектичний методологічні підходи.

Отримані наукові результати полягають в обґрунтуванні ключових напрямів інноваційного розвитку підприємств в умовах євроінтеграції, таких як: розробка інноваційної стратегії та її впровадження; зростання активності підприємства в пошуку і залученні інвестицій; розвиток наукової, науково-технічної діяльності; налагодження взаємодії з науковими установами та трансфер технологій; розвиток людського капіталу, управління знаннями; цифровізацією процесів управління, виробництва, збуту; впровадженням нових методів управління, комплексне системне впровадження яких здатне забезпечити зміцнення ресурсного потенціалу підприємства, забезпечити його перехід до високотехнологічного виробництва і формування ефективної структури виробництва та забезпечить зростання конкурентоспроможності продукції за параметрами технологічності, ціни та якості, необхідних для ефективного інноваційного розвитку підприємства в умовах євроінтеграції.

Перспективи подальших досліджень полягають у доцільності подальшого вивчення актуалізації напрямів інноваційного розвитку оскільки в умовах європейської інтеграції України важливого значення набуває визначення позицій країни на європейському та світовому ринках інновацій. В цьому контексті, ключовим завданням для інноваційного розвитку є зміцнення міжнародного партнерства та активування інвестиційних процесів із залученням європейських та світових інвесторів до фінансування інноваційних проєктів в різних сферах діяльності підприємств.

Ключові слова: управління, інновації, інноваційний розвиток, управління інноваційним розвитком підприємств, євроінтеграція

Формул: 0, **рис.:** 1, **табл.:** 0, **бібл.:** 15

Abstract. The article investigates the issue of substantiation of directions of innovative development of enterprises in the context of European integration.

The relevance of the topic of the study is due to the fact that Ukraine, having chosen the path to the European Union, has determined for itself the vectors of development aimed at the European integration of the country, its economy, social, political, scientific and technical spheres. The choice of the direction of innovative development is determined by the capabilities of the enterprise and the availability of resources, and first of all, investment, financial, necessary for the introduction of innovations and the expected efficiency that the enterprise can receive from the implementation of the chosen innovation direction. However, the ability of the enterprise to achieve strategic goals, the effectiveness of the results obtained and the provision of innovative development in general depend on the chosen directions and their justification.

The article is aimed at substantiating the directions, vectors of innovative development of enterprises in the context of European integration. The methodological basis of the study was the methods of analysis and synthesis, observation, comparison; system approach, process, complex, functional, logical-dialectical methodological approaches.

The obtained scientific results consist in substantiating the key areas of the components of innovative development of enterprises in the context of European integration, such as: development of an innovation strategy and its implementation; growth of enterprise activity in the search and attraction of investments; development of scientific, scientific and technical activities; establishment of interaction with scientific institutions and technology transfer; development of human capital, knowledge management; digitalization of management processes production, sales, introduction of new management methods, the comprehensive systematic implementation of which can ensure the strengthening of the resource potential of the enterprise, ensure its transition to high-tech production and the formation of an effective production structure and ensure the growth of competitiveness of products in terms of manufacturability, price and quality, necessary for effective innovative development of the enterprise in the context of European integration.

Prospects for further research lie in the expediency of further study of the actualization of the directions of innovative development, since in the context of the European integration of Ukraine, it is important to determine the country's position in the European and world markets of innovations. In this context, the key task for innovative development is to strengthen international partnership and activate investment processes with the involvement of European and world investors in the financing of innovative projects in various areas of enterprise activity.

Keywords: management, innovation, innovative development, management of innovative development of enterprises, European integration

Formulas: 0, fig.: 1, tabl.: 0, bibl.: 15

Постановка проблеми. Відмінністю розвитку сучасної світової економіки є її інноваційність. Багатовимірність інновацій в глобальному масштабі доводять їх вагу та значення в забезпеченні сталого розвитку провідних країн світу і світової економіки загалом. Особливе значення та вагу мають інновації, інноваційний розвиток для країн, економіки яких зазнають трансформацій та значних структурних і стратегічних змін.

Україна, обравши шлях до Європейського Союзу визначила для себе вектори розвитку спрямовані на євроінтеграцію країни, її економіки, суспільної політичної сфери та науково-технічної сфери. Загалом, обрання напрямку інноваційного розвитку визначається можливостями підприємства та наявністю ресурсів, і в першу чергу інвестиційних, фінансових, необхідних для впровадження тих чи інших інновацій і очікуваної ефективності, яку може отримати підприємство від впровадження обраного інноваційного напрямку. Проте від обраних напрямів та їх обґрунтування залежить можливість досягнення підприємством стратегічних цілей, ефективність отриманих результатів та забезпечення інноваційного розвитку загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Досліджуючи перспективи інноваційного розвитку підприємств в умовах євроінтеграції слід зазначити, що

науковці по різному окреслюють його напрями та можливості.

В дослідженнях вітчизняних науковців представлено різні бачення напрямів та перспектив інноваційного розвитку підприємств загалом та в умовах євроінтеграції зокрема. На думку науковців П. Микитюк, Ж. Крисько, О. Овсянюк-Бердадіна, С. Скочиляс (2015), для підприємств доцільними можуть бути такі напрями інноваційного розвитку, як: 1) збалансованого інноваційного розвитку, коли впроваджуються заходи здійснення поступових технічних інновацій; 2) наступального інноваційного розвитку, основою якого є динамічне і швидке впровадження інновацій, що дає можливість забезпечити випереджувачий розвиток та зміцнити лідерські позиції підприємства на ринку; 3) абсорбуючого інноваційного розвитку із впровадженням незначних модифікуючих, покращуючих інновацій, що не мають суттєвих змін і не змінюють структуру та технології виробництва. Зазначимо, що наведена класифікація узагальнює та визначає напрями інноваційного розвитку як і загалом напрями еволюціонування, чи революційних змін розвитку економічних систем підприємств загалом, вочевидь взявши за основу класифікації самих інновацій, таких як базові, радикальні, покращуючі, модифікуючі інновації, що є

обґрунтованим, оскільки основою інноваційного розвитку є безпосередньо впровадження інноваційних розробок, а їх сутність та ознаки можуть визначати характеристики та активність змін і напрям інноваційного розвитку.

На думку науковців З. Юринець, Л. Гнилянська, Р. Юринець (2021), С. Бондаренко (2017) за масштабністю інноваційних змін напрями інноваційного розвитку поділяються на локальні, зосереджені на внутрішніх інноваціях в діяльності підприємства та глобальні – спрямовані на зміни як в діяльності підприємств так і на зміни зовнішнього середовища. За рівнями, напрями інноваційного розвитку поділяють на стратегічні, що забезпечують прийняття підприємством інноваційної стратегії розвитку та тактичні, що полягають у вирішенні поточних завдань, пов'язаних із інноваційною діяльністю підприємства (Мазаракі, Федулова, 2017). Крім вище наведених класифікацій, напрями інноваційного розвитку можуть охоплювати різні функціональні сфери, такі як виробнича, маркетингова, соціальна та інші (Гришова, Непочатенко, 2013).

Так, Л. Калініченко (2016) акцентує увагу на тому, що в Україні набула широкого поширення так звана консервативна модель бізнесу, за якою здійснення діяльності концентрується на реалізації певних окремих функцій (управління виробництвом, збутом і т.д.) та управління ресурсами. Щодо здійснення інноваційної діяльності, то тут домінують стратегії «переносу та запозичення», за яких вже створені світові науково-технічні здобутки, технології переносяться в економіку, діяльність підприємств, створення нових виробництв продукції яка є новою для України, але вже випускається в інших країнах світу.

Слід зазначити, що управління життєвими циклами продукції, їх оновленням дає можливість підтримувати ефективну прибуткову діяльність підприємств протягом багатьох років. На думку В. Верба, І. Новікова (2013) стратегії управління життєвими циклами дають можливість підтримувати високий рівень

конкурентоспроможності продукції. За дослідженням Ю. Бажал (2017) окремої ваги та значення в сучасних умовах набуває управління знаннями, адже сучасна економіка інвестує в знання і сучасне розуміння індивідуальної конкурентоспроможності, будується на відповідності людини, працівника тим вимогам та наявності навичок, знань, розвитку талантів, які продукуватимуть і створюватимуть нові ідеї, інновації. Тому одним із напрямів сучасної економіки є пошук талановитих фахівців, здатних створювати інноваційні продукти та технології, людський капітал необхідний для забезпечення інноваційного розвитку.

У світі зростають обсяги експорту високотехнологічної продукції і для провідних технологічно розвинених країн високотехнологічна продукція становить значну частку структури виробництва продукції загалом.

Щодо інтернаціоналізації наукових досліджень на думку М. Крупка, Н. Демчишак (2012) поширюються процеси міжнародної взаємодії, характерними ознаками яких є відкриття міжнародних центрів проведення наукових досліджень, особливо в сфері нових цифрових технологій, медичній сфері. Таке міжнародне поширення інноваційної діяльності пов'язане із процесами зростання інтелектуального, кадрового, наукового потенціалу за рахунок залучення науковців з менш розвинених країн.

Формулювання мети та методів дослідження. Метою статті є обґрунтування напрямів, векторів інноваційного розвитку підприємств в умовах євроінтеграції. З метою проведення дослідження було застосовано методи наукового пізнання: аналізу та синтезу, спостереження, абстрагування, декомпозиції, порівняння; системний підхід; процесний, комплексний, функціональний та еволюційно-синергетичний методологічні підходи, а також логічно-діалектичний підхід.

Виклад основного матеріалу. Окремого значення в зростанні інноваційної активності підприємств в умовах євроінтеграції має доступ,

залучення та можливість отримання фінансування для інноваційної діяльності, інноваційно-інвестиційних проєктів, оскільки інноваційна діяльність неможлива без інвестиційного забезпечення. За дослідженням науковців В. Стадник & Ю. Головчук (2020) гальмування інноваційних процесів в українській економіці пов'язано із недостатністю внутрішніх джерел фінансування і нерозвиненістю ринку інвестицій реального сектору економіки. Така не сформованість інвестиційного середовища викликана недосконалістю законодавчої бази, основ для здійснення інвестування та низького рівня інституційного, правового захисту інвестицій. Водночас, наявні на внутрішньому ринку кошти, кредитні ресурси які потенційно можуть бути спрямованими на фінансування проєктів, мають високу вартість, що робить їх залучення в інвестиційно-інноваційні проєкти економічно не вигідним (Ковтуненко, Пар'єва, 2020). Економічна, політична нестабільність в країні протягом багатьох років посилювала ризики та ускладнювала розвиток інвестиційного середовища.

Водночас, модернізація, оновлення виробничих баз з новим обладнанням, перехід на сучасні технології виробництва і випуск нової інноваційної продукції це завдання, реалізація яких потребуватиме розширення та зміцнення, а для багатьох підприємств і початку тісної співпраці між підприємствами реального сектору економіки та науковими, науково-дослідними організаціями, інститутами з метою адаптації і промислового впровадження результатів їх науково-дослідної діяльності, виробництва та комерціалізації інновацій, що є економічно вигідним та доцільним для всіх сторін, учасників (Швець, Пашкевич, 2013). Проте, як впровадження нових технологій виробництва так і виробництво нової інноваційної продукції потребуватимуть від персоналу підприємства, працівників всіх рівнів нових знань та навичок, а отже потребуватиме значних змін в освітній сфері, пов'язаних із необхідністю формування наукового потенціалу та професійних знань. В процесі формування цих знань мають бути задіяні навчальні

заклади всіх рівнів освіти та впроваджена державна політика з прийняттям відповідного курсу на розвиток професійної освіти та формування кадрового та наукового потенціалів (Точиліна, 2019; Крилов, 2022; Гаман, Дацій, Корецький, 2008).

Узагальнення вище зазначеного дає можливість виявити та визначити головні пріоритети забезпечення інноваційного розвитку. На рівні держави, формування та впровадження державної політики інноваційного розвитку, такими пріоритетами є: визнання пріоритетних напрямів розбудови та розвитку національної інноваційної системи; удосконалення нормативних актів та механізмів забезпечення захисту інтелектуальної власності, прав авторів відповідно до міжнародних норми та стандартів; формування та розвиток в країні ринку розробок, інновацій; формування ринку інвестицій, сприятливого інвестиційного середовища, які давали б можливість фінансування інноваційної діяльності реалізації інноваційних проєктів в різних сферах; впровадження ефективних механізмів державного стимулювання, регулювання ринку інновацій; розміщення державних замовлень на інноваційні науково-технічні розробки, виготовлення високотехнологічної, інноваційної продукції; залучення малого та середнього підприємництва до активної участі в інноваційній діяльності; створення фондів фінансування інноваційної діяльності підприємств, в тому числі і малого підприємництва; розробка та реалізація державних цільових програм здійснення інноваційних розробок в стратегічних пріоритетних для країни напрямках; впровадження та реалізація державних програм підготовки кадрів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності і зростання технологічності виробництва та інших сфер; визначення пріоритетності розвитку вітчизняної науки та впровадження в економічній сфері розробок та винаходів, досягнень, створених вітчизняними установами та організаціями; популяризація споживання продукції вітчизняного виробництва; впровадження регуляторної політики, спрямованої на формування тісних взаємозв'язків та взаємодії між науковими установами, закладами освіти, підприємствами всіх

форм власності, бізнесом, спрямованих на інноваційний розвиток, створення та впровадження у виробництво, комерціалізацію інновацій з розвитком кооперації, створення інноваційно-виробничих, інноваційних кластерів, впровадженням механізмів державно-приватного та публічно-приватного партнерства; визначення та затвердження національних пріоритетів та формування інноваційної моделі розвитку України, з розробкою та прийняттям стратегічних програм інноваційного розвитку, об'єднанням наукової, освітньої, економічної сфер.

На рівні підприємств ключовими пріоритетами інноваційного розвитку є: розробка та прийняття стратегії інноваційного розвитку підприємства із визначенням стратегічних цілей розвитку; модернізація, оновлення обладнання, технічних баз виробництва продукції; закупівля нового обладнання, відкриття нових напрямів діяльності; перехід підприємств на нові високотехнологічні процеси, впровадження нових технологій виробництва; впровадження автоматизованих систем управління виробничими процесами та автоматизація процесів в поліпці, збуті продукції, інших підсистемах підприємства; активування та розбудова взаємодії з науковими установами, організаціями з метою створення інновацій, нової техніки, технологій та їх залученням на оновлення підприємства; проведення інноваційних розробок науково-дослідної діяльності, НДДКР зі створення інноваційних товарів, технологій; розробка та впровадження у виробництво нової високотехнологічної продукції; експортна орієнтація високотехнологічної продукції підприємства; впровадження енергоефективних технологій, перехід на технології економії ресурсів, безвідходного, маловідходного виробництва; зміну структури, асортименту продукції; перехід на використання у виробництві нових більш технологічних матеріалів та сировини; навчання, підвищення кваліфікації кадрових ресурсів підприємства; впровадження програм підготовки навчання кадрів, зміцнення кадрового потенціалу підприємства; розвиток ідей, креативних інноваційних рішень, процесів, технологій у всіх сферах функціонування підприємства; акумулювання внутрішніх

фінансових ресурсів та їх цільове спрямування на фінансування інноваційного розвитку; впровадження проєктування з розробкою інноваційно-інвестиційних проєктів та пошук і залучення зовнішніх інвестицій, необхідних для їх реалізації.

За результатами проведеного дослідження визначених науковцями перспектив впровадження інновацій сформовано ключові напрями, складові управління інноваційним розвитком, характерні та доцільні для діяльності підприємств в умовах євроінтеграції. Такими напрямками, складовими виступають як традиційні складові, такі як створення нової продукції та послуг і удосконалення процесів виробництва, здійснення фундаментальних, прикладних досліджень та НДДКР, створення нових технологій, матеріалів, обладнання, так і більш нові і менш досліджені напрями, такі як розвиток інноваційного потенціалу підприємства; удосконалення та розвиток знань як основи створення та впровадження інновацій; формування інноваційних стратегій та їх впровадження; розбудова інфраструктури інновацій; трансфер інновацій; цифровізація процесів інноваційного розвитку; інтеграція, глобалізація інноваційного розвитку, випуск високотехнологічної продукції та її експортна орієнтованість; кластеризація інноваційної діяльності.

Одним із головних базових напрямів управління інноваційним розвитком є планування, вибір та впровадження інноваційних стратегій, який передбачає обґрунтування, планування, впровадження та реалізацію стратегій здійснення інноваційної діяльності. Інноваційна стратегія дає можливість визначити мету та стратегічні цілі, що є пріоритетними для діяльності підприємства на визначену стратегічною перспективою кількість років та зосередити всі зусилля, потенціал та ресурси підприємства на досягнення цілей інноваційного розвитку.

Впровадження фундаментальних, прикладних досліджень та НДДКР є напрямом інноваційного розвитку, який забезпечує формування основи подальшої інноваційної діяльності – новації, наукового задуму, ідеї, винаходу. Впровадження радикальних інновацій

потребує проведення фундаментальних прикладних досліджень та НДДКР, результатами яких стають наукові відкриття та розробки технологій, готових для подальшого промислового впровадження та комерціалізації, в якійсь певній окремій сфері галузі діяльності чи загалом з широкою дифузією та сферами застосування (як скажімо, Інтернет чи цифрові технології, мікросхеми та інші радикальні технології, що стали невід'ємною інноваційною основою змін багатьох сфер та галузей діяльності людства). Забезпечення цього напрямку інноваційного розвитку потребує наявності відповідної наукової, інтелектуальної бази, науковців, а тому здійснюється науково-дослідними інститутами, лабораторіями та іншими організаціями, що здійснюють дослідження на замовлення держави (стратегічні

інновації) та за договорами з об'єктами господарської діяльності.

Зазначимо, що одним із найбільш базових поширених напрямів інноваційного розвитку є створення нових продуктів та послуг, при цьому мова йде як про саме створення, розробку радикально нових інноваційних чи удосконалених, модифікованих (таких, що не зазнали окремих конструктивних чи функціональних змін) моделей та виробів та їх впровадженням у виробництво та комерціалізацію. Цей напрям стосується як створення нових продуктів з новими властивостями, так і формування нових ринків чи сфер діяльності.

Ключові напрями, складові інноваційного розвитку підприємств в умовах євроінтеграції представлено на рис.1.

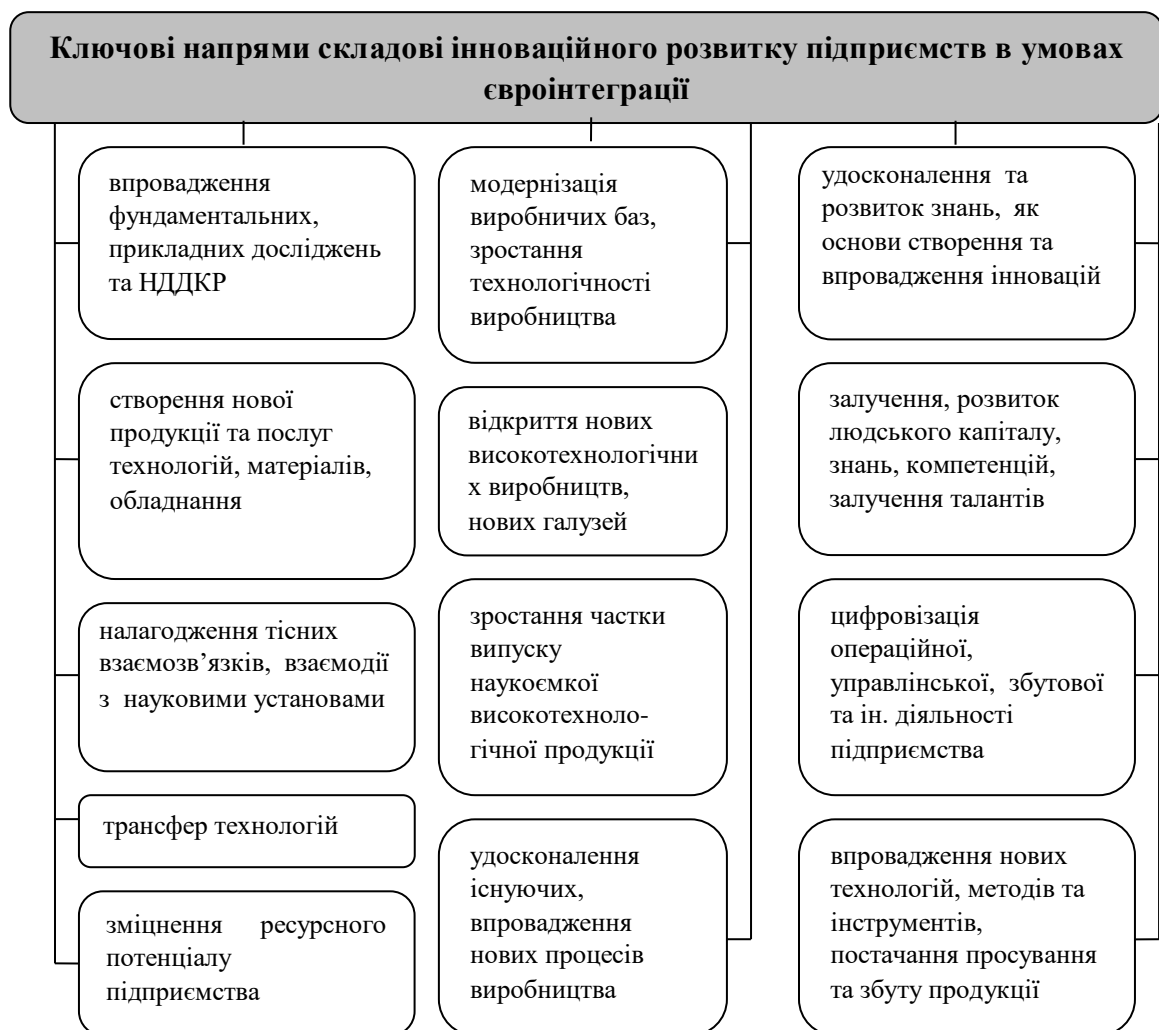

Рис. 1. Ключові напрями, складові інноваційного розвитку підприємств в умовах євроінтеграції

Джерело: сформовано автором

Наступним найбільш поширеним напрямом є удосконалення існуючих чи впровадження нових процесів. Інноваційні зміни можуть поширюватися та безпосередньо впроваджуватися як у виробничій сфері чи операційній діяльності підприємств, організацій так і стосуватися бізнес-процесів управління, просування та збуту продукції, складування, логістики та інших підсистем функціонування підприємства.

Сучасним напрямом інноваційного розвитку є розвиток знань працівників підприємства, як підґрунтя створення та впровадження інновацій. Впровадження інновацій та перехід підприємства до нових технологій діяльності і на новий рівень техніко-технологічного розвитку потребує отримання нового досвіду, нових знань, а також застосування нових підходів до управління, планування та впровадження діяльності підприємства.

Створення нових технологій, матеріалів, обладнання є важливим напрямом інноваційного розвитку, заснованим на радикально нових відкриттях та їх промислового впровадженні. Оскільки він стосується сфери виробництва, а не сфери споживання його часто не класифікують та не визначають окремо, він умовно лишається «непомітним» для кінцевих користувачів, проте його значення для розвитку підприємств, технологічності, конкурентоспроможності виробництва є вагомим та глобальним. Цей напрям інноваційного розвитку потребує значних інвестиційних ресурсів, спрямованих на забезпечення не лише розробки самих інновацій, але й на здійснення капітальних інвестицій в основні засоби виробництва з багаторічним терміном окупності. Проте значення цього напрямку на макrorівні є вагомим, оскільки він здійснює безпосередній вплив на зміну етапів промислового розвитку та динаміку промислових революцій.

Трансфер технологій, напрямів інноваційного розвитку, що передбачає як

отримання так і передачу інноваційних розробок, патентів, ліцензій на нові продукти, процеси їх виробництва, технології. Трансфер технологій це передусім питання доступу того чи іншого підприємства, регіону, країни до технологій та можливості їх отримання для своїх виробництв, економіки, адже отримання технологій визначатиме можливість підтримки конкурентоспроможності своєї продукції, чи навпаки отримання значних конкурентних переваг на ринку.

Цифровізація процесів інноваційного розвитку є одним із найбільш сучасних нових напрямів інноваційного розвитку. Його поява ініційована тим, що сьогодні фактично всі нові радикальні чи покращені технології, інноваційні продукти розробляються та засновані на цифрових технологіях, електронних системах, використанні програмного забезпечення, баз даних, хмарних технологій, штучного інтелекту чи інших інноваційних цифрових технологій. Таким чином, цифрові технології стали основою, комунікаціями, шляхами передачі чи сховищем та операційними процесами для інших новостворених технологій в різних сферах. Вище зазначене свідчить про наявні процеси поєднання взаємозв'язку та взаємозалежності технологій між собою в процесі їх створення, впровадження та комерціалізації і таке поєднання, взаємодія може мати значний ефект синергії, що значною мірою прискорить подальші темпи інноваційного техніко-технологічного розвитку.

Комплексне системне впровадження вище зазначених напрямів здатне забезпечити зміцнення ресурсного потенціалу підприємства, забезпечити його перехід до високотехнологічного виробництва і формування ефективної структури виробництва та забезпечить зростання конкурентоспроможності продукції за параметрами технологічності, ціни та якості, необхідних для ефективного

інноваційного розвитку підприємства в умовах євроінтеграції.

Висновки. Виявлено, обґрунтовано ключові напрями складових інноваційного розвитку підприємств в умовах євроінтеграції, таких як: розробка інноваційної стратегії та її впровадження; зростання активності підприємства в пошуку і залученні інвестицій, необхідних для інноваційного розвитку; розвиток наукової, науково-технічної діяльності з організацією та впровадженням розробок, досліджень, створення нової продукції та послуг, технологій, матеріалів, обладнання

налагодження взаємодії з науковими установами та трансфер технологій; оновлення операційної виробничої діяльності з модернізацією виробничих баз, зростанням технологічності виробництва, впровадженням нового обладнання, технологій, процесів виробництва, зростанням частки випуску наукоємкої високотехнологічної продукції; розвиток людського капіталу, управління знаннями з удосконаленням та розвитком знань, навчанням персоналу, цифровізацією процесів управління виробництва, збуту, впровадженням нових методів управління.

Література:

- 1.Бажал, Ю. (2017). Реалізація моделі «потрійної спіралі» в інноваційній екосистемі України. *Економіка і прогнозування*. № 3. С. 124-139.
- 2.Бондаренко, С. (2017). Стійкий інноваційний розвиток промислового підприємства: антикризові механізми забезпечення: монографія. Харків: Пром Арт. 607 с.
- 3.Верба, В. & Новікова, І. (2013). Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства. *Проблеми науки*. № 4. С. 13-17.
- 4.Гаман М., Дацій О. & Корецький М. (2016). Стратегічне управління інноваційною діяльністю як основа економічної безпеки національної економіки: монографія. Донецьк: Юго-Восток. 281 с.
- 5.Гришова, І., & Непочатенко В. (2013). Вплив інституціональної структури на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. № 2 (7). С. 47–54.
- 6.Калініченко, Л. (2016). Інноваційна модель розвитку України в умовах євроінтеграційних процесів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. №. 6. ч. 1. С.139-145.
- 7.Ковтуненко, К. & Пар'єва О. (2020). Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства: сутність, класифікація стратегій. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. № 2 (12). С. 128-139.
- 8.Крилов, Д. (2022). Аналіз рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. № 5.
- 9.Крупка, М. & Демчишак, Н. (2012). Аналіз формування й використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в Україні. *Фінанси України*. № 2. С. 26–37.
- 10.Микитюк П., Крисько Ж., Овсянюк-Бердадіна О., Сковчиас С. (2015). Інноваційний розвиток підприємства. Тернопіль: Принтер Інформ. 224 с.
- 11.Мазаракі А., & Федулова Л. (2017). Концептуальні засади управління інноваційним розвитком підприємств сфери торгівлі. *Підприємництво і торгівля*. №. 21. С. 20-25.
- 12.Стадник В., & Головчук Ю. (2020). Управління інноваціями на основі розвитку партнерських відносин підприємства: монографія. Кам'янець-Подільський: Рута. 232 с.
- 13.Точиліна, Ю. (2019). Роль людського капіталу в інноваційному розвитку національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. № 26. С. 88-91
- 14.Швець, В. & Пашкевич, М. (2013). Інноваційний розвиток економіки: процеси та явища. монографія. Д.: НГУ. 612 с.
- 15.Юринець, З. Гнилянська Л., & Юринець Р. (2021). Управління інноваційним розвитком. Львів: СПОЛОМ, 2021. 132 с.